

УДК 008.004:379.85

*Тетяна Зубехіна,
асистент кафедри туризму,
здобувач Луцького інституту
розвитку людини
Університету «Україна»*

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ

В сучасному інформаційному суспільстві необхідною умовою підготовки фахівців сфери туризму є формування інформаційної культури. Обґрунтовано необхідність проведення структурного аналізу сформованості інформаційної культури бакалаврів з туризму. Проаналізовано педагогічні дослідження науковців щодо структурних компонентів інформаційної культури. Сформовано та охарактеризовано структурні компоненти сформованості інформаційної культури бакалаврів з туризму: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-аналітичний.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційна культура бакалаврів з туризму, структура, компоненти.

В современном информационном обществе необходимым условием подготовки специалистов сферы туризма является формирование информационной культуры бакалавров туризма. Обоснована необходимость проведения структурного анализа сформированности информационной культуры бакалавров туризма. Проанализированы педагогические исследования ученых относительно структурных компонентов информационной культуры. Сформированы и охарактеризованы структурные компоненты сформированности информационной культуры бакалавров туризма: мотивационный, когнитивный, деятельностный, рефлексивно-аналитический.

Ключевые слова: информационная культура, информационная культура бакалавров туризма, структура, компоненты.

In today's information society, a necessary condition of specialists' in the sphere of tourism training is an information culture formation of Tourism Bachelor. The necessity of the structural analysis of information culture of Tourism Bachelor formation is substantiated. Scientists' pedagogical researches on the structural components of an information culture are analyzed. the structural components of information culture formation Tourism Bachelor: motivational, cognitive, activity, reflective and analytical are generated and characterized.

Key words: information culture, information culture of Tourism Bachelor, the structure of the components.

Посилення ролі інформаційної складової у структурі діяльності сучасного фахівця викликане такими чинниками: різким збільшенням обсягів інформації, обумовленим прискореним розвитком науково-технічного прогресу; неминучим розсіюванням інформації, викликаним диференціацією і інтеграцією сучасної науки; швидким старінням знань у зв'язку зі зміною наукових установ та соціальних стандартів.

Інформаційна культура вимагає від сучасного фахівця з туризму нових знань і вмінь, особливого мислення, які забезпечують необхідне пристосування до змін, які відбуваються в інформаційному середовищі суспільства. Фахівець з розвинутою інформаційною культурою володіє знаннями про інформаційне середовище, інформаційні ресурси, інформаційні технології, інформаційну етику та вміннями грамотно формулювати свої інформаційні потреби і запити, а також здатністю ефективно й оперативно здійснювати пошук інформації, раціонально використовувати, зберігати і оперативно переробляти її.

Питання формування інформаційної культури майбутніх фахівців завжди привертало увагу педагогів та психологів, зокрема, Ю.Бабанського, Є. Білозерцева, І.Саєва, В. Караківського, Л. Новикової, В. Щедрикова та ін. Однак аналіз науково-педагогічних досліджень показує, що доцільним є визначення структурних компонентів інформаційної культури бакалаврів з туризму, для дослідження сформованості їх інформаційної культури.

Метою статті є визначення структурних компонентів інформаційної культури бакалаврів з туризму.

Структурні компоненти професійної компетентності агента з організації туризму виділяє Р. С. Брик: професійно-особистісний (відображає ті професійні й особистісні якості майбутнього працівника, які визначають мотивацію і спрямованість робітника сфери туризму як особистості і суб'єкта професійної діяльності); професійно-змістовий (передбачає наявність у працівника теоретичних знань з основ наук); професійно-діяльнісний (включає практичні професійні знання і вміння) [2].

Структурні компоненти культури професійного спілкування в майбутніх фахівців сфери туризму виокремлює М. В. Черезова: когнітивний (психолого-педагогічні знання про сутність спілкування, культуру спілкування, особливості її прояву у сфері екскурсійної діяльності; предметні знання з екскурсознавства, методики проведення екскурсійної роботи; знання з краєзнавства); операційно-діяльнісний (комунікативні вміння та навички; культура й техніка мовлення; уміння невербального спілкування), особистісний (комунікабельність, емоційна стабільність, толерантність, ерудованість) [8].

На основі аналізу наукових досліджень з проблеми формування інформаційної культури особистості ми виділяємо такі структурні компоненти інформаційної культури бакалаврів з туризму: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивно-аналітичний (рис. 1).

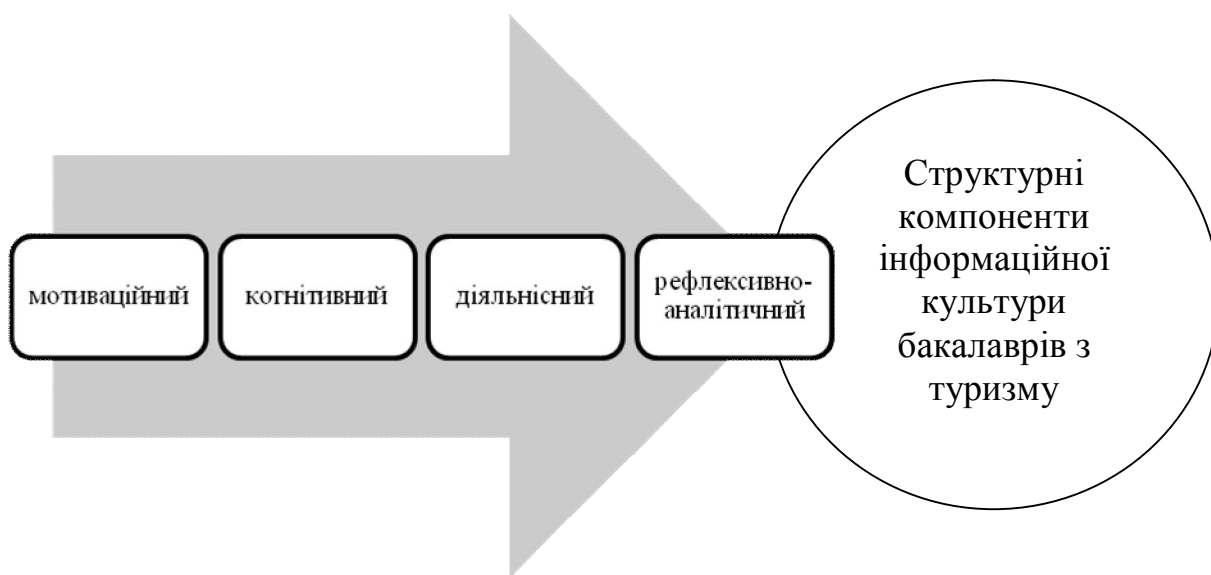

Рис 1. Структурні компоненти інформаційної культури бакалаврів з туризму

Мотиваційний компонент інформаційної культури бакалаврів з туризму відображає наявність у студентів мотивів, ціннісних орієнтацій та пізнавального інтересу до інформаційних технологій, що лежать в основі формування та реалізації туристичного продукту.

Поняття «туристський мотив (мотивація)», як зазначає В. А. Квартальнов – це ті спонукальні причини, які визначаються біологічними і соціальними потребами і змушують людей задовольняти їх, набуваючи туристський продукт. Автор констатує, що існує безліч мотивів туризму, які залежать від специфічних особливостей суб'єктів туристичної діяльності. Дослідник висвітлює об'єктно-суб'єктну класифікацію, яка включає наступні групи туристських мотивацій: 1. Природні мотиви туризму – задовольняють психологічні і біологічні потреби населення урбанізованих областей, що шукає в туризмі відпочинок, розваги та зміну навколишнього оточення. 2. Культурні мотиви туризму – охоплюють всю культурну спадщину країни, яку пропонує туристам для огляду, до таких елементів відносяться історичні місця, археологічні пам'ятники, музеї, картинні галереї, народні промисли і т.д. 3. Економічні мотиви туризму – економічні елементи, які охоплюють вартість життя в туристичних центрах, вартість подорожі і т.д. 4. Психологічні мотиви туризму – мотиви туристів, які спонукають їх подорожувати і які відповідають психологічним потребам туристів. 5. Екологічні мотиви туризму – гармонізує об'єктивно-суб'єктивні відносини, сприяє збереженню і розвитку біосфери з використанням засобів і можливостей туризму [4].

Н. І. Кабушкін зазначає, що туристська мотивація може розглядатися як комплекс спонукань, спрямованих на задоволення рекреаційних та інших потреб у сфері туризму в залежності від індивідуальних фізіоло-

гічних і психологічних особливостей людини, системи його поглядів, захоплень, схильностей, професії, освіти і т.д. [2, с. 13]. На думку автора, туристські мотиви повинні бути покладені в основу формування туристичного продукту та його реалізації (з урахуванням попиту туристів: час подорожі, тривалість поїздки, додаткові послуги, вид і програма відпочинку і т.д.). Отже, розуміння мотивів споживачів відіграє певну роль у процедурі організації туризму [3, с. 13].

На думку М. П. Кляп, туристська мотивація – це сукупність спонукань і стимулів, що змушують людину реалізувати свої рекреаційні й інші потреби за допомогою туризму. Туристська мотивація може бути реалізована людиною в широкому діапазоні варіантів туристського відпочинку залежно від темпераменту, захоплень, здоров'я, тривалості вільного часу, фінансових можливостей і таке ін. [5, с. 235].

Когнітивний компонент інформаційної культури бакалаврів з туризму характеризує наявність у студентів знань про інформацію, інформаційні технології, способи отримання, обробки та передачі інформації, а також про використання інтернет-технологій в туристичній діяльності.

На думку К. В. Короленко, когнітивний компонент професійної компетентності майбутніх організаторів спортивно-масової та туристської роботи характеризується засвоєнням необхідного обсягу професійних знань за загальнопрофесійними, спеціальними дисциплінами і дисциплінами спеціалізації, які включають знання з організації спортивно-масової та туристської роботи [6].

На нашу думку, бакалавр з туризму повинен володіти такими знаннями: основними визначеннями поняття «інформаційна культура»; поняттями та видами інформації; процесом збирання, зберігання, обробки, передачі та використання інформації за допомогою сучасних пристроїв; основними глобальними розподільчими системами бронювання і резервування; прикладними програмами з формування, просування і реалізації туристського продукту.

Діяльнісний компонент інформаційної культури бакалаврів з туризму характеризує уміння студентів використовувати інформаційні технології в процесі навчання та майбутній професійній туристичній діяльності.

На думку К. В. Короленко, діяльнісний компонент професійної компетентності майбутніх організаторів спортивно-масової та туристської роботи припускає наявність певних професійних умінь у вирішенні завдань спортивно-масової та туристської роботи, сформованості умінь і навичок щодо фізичної підготовленості, готовності до участі у спортивних змаганнях [6].

Як зазначає Т. Г. Сокол, фахівець з туризму повинен уміти аналізувати оточуючу дійсність і діяти, спираючись на основні закони та

принципи філософії, соціології, етики й естетики, права, екологічну свідомість [7, с. 123].

Ми вважаємо, що бакалавр з туризму повинен володіти такими уміннями: **створювати та розміщувати туристичну рекламу в мережі Інтернет; використовувати сучасні інтегровані CRM-системи (Customer Relationship Management) в роботі підприємств сфери туризму; застосовувати найбільш глобальні розподільчі системи на міжнародному ринку туристичних послуг; створювати бази даних підприємства галузі туризму засобами MS Access.**

Рефлексивно-аналітичний компонент інформаційної культури бакалаврів з туризму характеризує здатність студентів до осмислення, саморозвитку і усвідомленого ставлення до інформаційних технологій у туристичній діяльності.

В. М. Бебик зазначає, що з огляду на світовий досвід, фахівцям туристичної сфери повинні бути притаманні: різноманітні особистісні якості (комунікаційні, інтеграційні, високий рівень емоційної інтелігентності); високі стандарти поведінки; вміння управляти людьми; системне мислення; вміння вчитися від інших та адаптувати рішення до ситуацій; відкритість; готовність до безперервного навчання; здатність знаходити спільну мову; вміння діяти у полікультурному оточенні; вміння управляти змінами [1, с. 109].

На думку К. В. Короленко, рефлексивно-аналітичний компонент професійної компетентності майбутніх організаторів спортивно-масової та туристської роботи допомагає оцінити ефективність педагогічної системи, потенційних можливостей організатора спортивно-масової та туристської роботи, перспективи особистісного і професійного зростання, забезпечує процес професійної підготовки особистісним сенсом [6].

Таким чином, структура інформаційної культури бакалаврів з туризму передбачає наявність взаємопов'язаних компонентів мотиваційного, когнітивного, діяльнісного і рефлексивно-аналітичного.

До подальших напрямів дослідження відносимо розробку критеріїв, показників та рівнів сформованості цих компонентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бебик В. М. Болонський процес : перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в Європейський простір вищої школи : [монографія] / за ред. В. М. Бебика. – К. : МАУП, 2004. – 200 с.
2. Брик Р. С. Формування професійної компетентності майбутніх працівників сфери туризму в професійно-технічних навчальних закладах засобами інформаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Р. С. Брик. – Т., 2011. – 21 с.
3. Кабушкин Н. І. Менеджмент туризму : навчальний посібник /

- Н. І. Кабушкин. – Мінськ : БГЕУ, 1999. – 644 с.
4. Квартальнов В. А. Туризм : підручник / В. А. Квартальнов. – М. : Фінанси і статистика, 2001. – 320 с.
 5. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму / М. П. Кляп. – К., 2013. – 334 с.
 6. Короленко К. В. Формування професійної компетентності майбутніх організаторів спортивно-масової та туристської роботи у процесі вивчення фаових дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. К. Короленко. – З., 2012. – 21 с.
 7. Сокол Т. Г. Організація туристичної діяльності в Україні : навчальний посібник / Т. Г. Сокол. – К. : Музична Україна, 2002. – 256 с.
 8. Черезова М. В. Формування культу спілкування майбутніх фахівців сфери туризму у навчально-виховному процесі коледжу [Електронний ресурс] / М. В. Черезова. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/cherezova2.htm.